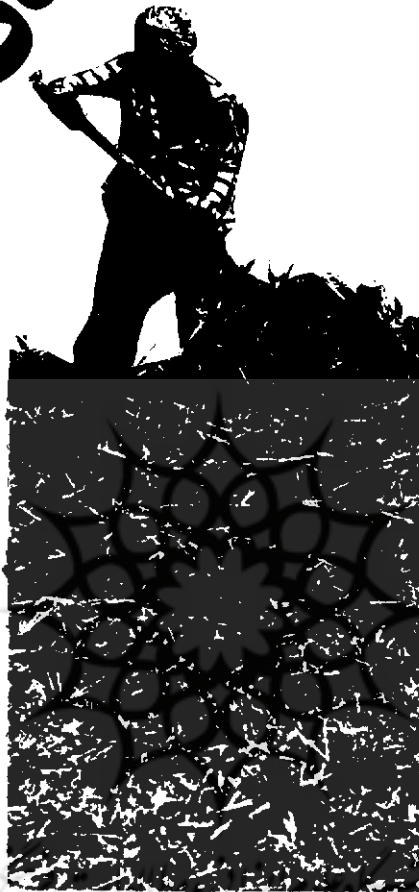

وضعیت فعلی تغذیه دامهای کشور و... (۳)

دراعت و کشت گیاهان علوفه‌ای

دسته‌بندی نمود:

- ۱- مراتع دامی چرائی: که در حقیقت این گیاهان چین و جمع‌آوری نمی‌شوند بلکه مستقیماً توسط دامها مورد استفاده قرار می‌گیرند (مراتع خودرو).
- ۲- مراتع قابل چین و چرائی: گیاهانی هستند که قسمتی از محصول آنها قطع و جمع‌آوری و قسمت دیگر آن بطور مستقیم مورد استفاده دامها قرار می‌گیرد.
- ۳- مراتع قابل چین: گیاهانی هستند که محصول آنها (بصورت تازه و یا تغییر نیافته به روشهای مختلف) قطع و جمع‌آوری شده و عمر آنها بیش از یکسال می‌باشد (یونجه).
- ۴- گیاهان علوفه‌ای موقت: گیاهانی هستند با عمر کوتاه و کمتر از یکسال (ذرت علوفه‌ای برای سیلو - جو سبزو غیره)

همچنین بنوبه خود مراتع به انواع دائمی (هنگامی که عمر آنها بیشتر از ۱۰ سال) و یا موقت (عمر آنها کمتر از ۱۰ سال) تقسیم بندی می‌شوند. تقسیم بندی دیگر در رابطه با کاشت آنها است که عبارتند از:

- کاشت بصورت تک گیاهی
- کاشت بصورت مخلوط از دو گیاه
- کاشت مخلوط از چند گیاه
- نوع دیگر شناخت مراتع دیم یا آبی بودن آنهاست که مراتع آبی خود به دو نوع زمستانی و تابستانی تقسیم می‌شوند.
- آخرین نوع طبقه بندی از گیاهان علوفه‌ای در رابطه با سازمان و فصلی است که کشت می‌شوند:
- الف- پائیزه، بهاره، که در پاییز کاشت شده

*** در کشورهای پر جمعیت و در حال رشد، تمام زمینهای مرغوب و مناسب کشاورزی برای کاشت گیاهانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که مستقیماً به مصرف دامها می‌رسند و در نتیجه علوفه خاصیت در زمینهای نامرغوب و کم ساعت بعمل می‌آیند که این خود کشورهای در حال رشد می‌باشد.**

مقدمه: در شماره قبل مطالبی راجع به جیره غذایی دام در رابطه با تولید محصولات غذایی (شیر، گوشت، کار و غیره...) از نظر تان گذشت. در این قسمت به بررسی گیاهان علوفه‌ای و طبقه‌بندی آنها خواهیم پرداخت که این مبحث در شماره آینده نیز دنبال میشود.

توضیح و تصحیح:

در آخرین پارگراف شماره قبل این مطلب به جای "دو برابر این تعداد دام" اشتباهاً "ده برابر" چاپ شده بود که بدینوسیله تصحیح میگردد.

گیاهان علوفه‌ای، محصولاتی هستند که از آنها برای تغذیه انسانها بطور مستقیم یا تولیدات صنعتی استفاده نشده، بلکه برای حیوانات اهلی در تولید گوشت، شیر و غیره مورد استفاده قرار می‌گیرند.

فعالیت کشاورزی انسان با دامپروری و استفاده از گیاهان خودرو شروع شد، ولی تحول واقعی زمانی آغاز گردید که انسان برای تولید علوفه لازم برای دامها شروع به کشت این گیاهان نمود.

امروزه عوامل مختلف اجتماعی، اقتصادی و فنی باعث بالا رفتن اهمیت گیاهان علوفه‌ای شده است که از عوامل اجتماعی می‌توان به افزایش جمعیت و بالا رفتن سطح زندگی و در نتیجه افزایش مصرف گوشت اشاره نمود. از عوامل اقتصادی پائین آمدن ارزش پاره‌ای از محصولات سنتی رامی‌توان مورد توجه قرار داد.

در رابطه با عوامل فنی، مسئله می‌توان مرغوب نمودن خاک توسط این نوع گیاهان و همچنین پائین بودن سطح کار مورد نیاز در رابطه با کشت و کار آنها و پائین بودن سطح سرمایه‌گذاری اولیه، را مورد توجه قرار داد. در کشورهایی با جمعیت زیاد، تمام زمینهای مرغوب و مناسب برای کشت گیاهانی مورد استفاده قرار می‌گیرند که محصول آنها بطور مستقیم برای تغذیه انسان استفاده شده و در نتیجه دامها از علوفه‌ای تغذیه می‌گردند که در زمینهای غیر مرغوب تولید می‌شود که انسان نمی‌تواند از آنها بهره‌برداری نماید و چون علوفه حاصل از این زمینها از نظر ارزش غذایی کمبود فراوان دارند، بنابراین دامهای تغذیه شده از این علوفه‌ها نیز بنوبه خود تولید کمتری خواهند داشت و این نشانه بارزی از دامپروری در کشورهای در حال رشد می‌باشد.

گیاهان علوفه‌ای رامی‌توان به این شکل

و در فصل بهار جمع‌آوری می‌شوند.
 ب- بهاره که در آخرهای زمستان کاشت شده و در اواخر خرداد جمع‌آوری می‌شوند.
 پ- بهاره، تابستانه که در بهار کاشت شده و در آخر تابستان جمع‌آوری می‌شوند.
 ت- تابستانی، که در تابستان بعد از برداشت محصول اصلی کاشت شده و در واقع گیاهان علوفه‌ای هستند که بین دوم محصول اصلی قرار می‌گیرند.

۱- مراقب دائمی چرائی:

گیاهانی هستند که از انواع مختلف ترکیب شده و عمری طولانی داشته و در مناطق کوهستانی، و یا در مناطقی که جنگل وجود دارد، معمولاً بالاتر از حد رشد جنگلها وجود داشته و یا بصورت قطعه قطعه مابین جنگلها رشد می‌کنند. تولید علوفه در این مناطق نارسا بوده و فقط بصورت چرا می‌توان از آنها استفاده نمود و آنهم در یک مدت زمانی کوتاه که با توجه به تغییر شرایط جغرافیائی در نقاط مختلف ایران می‌توان گفت که از اواخر اردیبهشت شروع شده و تا اواخر شهریور ادامه دارد و در ماههای گرم تابستان با خشک شدن علف و یا در فصل زمستان، مشکل کمبود علوفه را بوجود می‌آورد.

رشد علف در این مناطق بستگی به شرایط آب و هوائی دارد و بیشتر مورد استفاده گوسفندان قرار می‌گیرد و مقدار علوفه در سالهای اخیر بخاطر استفاده زیاد از حد و بی‌برنامه دامداران روبه کاهش رفته و حتی در باره‌ای نقاط چیسزی جز زمین خشک و بی‌علف باقی نمانده است.

و در نقاطی نیز علفهای هرز که مورد استفاده دامها قرار نمی‌گیرند سطح منطقه را بصورت لکه‌هایی پوشانده‌اند. بنابر آمار منتشر شده از طرف وزارت کشاورزی در سالهای اخیر از ۹۰ میلیون هکتار مرتع در ایران، ۱۶ میلیون آن تخریب و ۶۰ میلیون هکتار در حال تخریب و فقط ۱۴ میلیون هکتار هنوز قابل استفاده است.

در رابطه با مشکل اخیر برای جلوگیری از تخریب و از بین رفتن گیاهان علوفه‌ای در این مناطق می‌توان با روشهایی ساده ولی بسیار مفید اقدام نمود و از آن جمله:

۱- چرای کنترل شده با در نظر گرفتن تعداد دام (که تعداد دام نباید نه زیاد باشد نه کم)، و چرای با برنامه در مدت زمانی معین که برای انجام آن احتیاج به نگهداری در یک منطقه بوده و بعد از استفاده صحیح و مناسب علوفه در آن محل، دامها به منطقه‌ای دیگر انتقال داده می‌شوند و به این ترتیب با استفاده سریع از علف و جلوگیری از ضایع شدن آن، هم علف موجود مورد استفاده قرار می‌گیرد و هم وقت کافی برای رشد مجدد به گیاه داده می‌شود.

۲- با مصرف کود حیوانی یا شیمیائی

فسفر و ازت با مقداری در حدود ۳۰ تا ۴۰ کیلوگرم در هر هکتار در سال.

۳- از بین بردن گیاهان هرز و درختچه‌های غیر ضروری که باعث کم شدن سطح و مقدار گیاهان مفید میشوند.

۴- ساختن آبخورهای مناسب برای دامها در نقاط مختلف که از جایجائی دامها جلوگیری می‌کند.

یکی از راههای جدید برای بازسازی مراتعی که در حال تخریب بوده و یا کلاً تخریب شده‌اند، تهیه مخلوط مناسب از بذره‌ای مربوطه و کشت مجدد آنها می‌باشد و برای این کشت مجدد، احتیاج به آماده نمودن زمین نبوده، بلکه با روش کشت مستقیم می‌توان در زمان مناسب بذر را یا توسط ماشین‌ها یا هواپیماهای کوچک و یا هلیکوپتر در مناطق مربوطه پاشید.

البته باید توجه داشت که امر اصلاح زمینهای مرتعی باید ابتدا از مراتع خوب شروع شده و اقدامات لازم برای حفظ و نگهداری آنها بعمل آید و بتدریج در بهبود و اصلاح آنها اقدام نمود، زیرا در صورتی که کار ابتدا از مراتع تخریب شده و یا در حال تخریب آغاز شود در مدت زمان لازم برای ایجاد این مراتع و یا جلوگیری از تخریب بیشتر آنها، مراتع خوب و موجود از بین خواهد رفت.

در این زمینه توجه امر آموزش دامداران روستائی و عشایری در طریقه حفظ و بهره‌برداری صحیح و اصولی از مراتع از اهمیت خاصی برخوردار بوده و باید بذر و کود لازم در فصل مناسب برای احیاء مرتع در اختیار آنها قرار داده شود و آموزش لازم برای محصور قسمتی از مرتع به صورت سنگ چین جهت بذرگیری مستقیم و استفاده از آن در سال بعد برای بهبودی وضعیت مرتع داده شده و تلاش شود تا آنان نسبت به ایجاد تعادل بین تعداد دام و قدرت مرتع در تولید علوفه در فصول مختلف بینش لازم بدست آورند.

خصوصیات مراتع دائمی و چرائی و مراتع چرائی قابل چین:

۱- ترکیب گیاهی آنها که براساس آن باید تعادل بین گندمها و لگومینوزها برقرار باشد.

۲- عمر طولانی آنها که باید زیاد باشد.

۳- تولید علوفه زیاد و یکنواخت در طول سال.

۲- مراتع قابل چین و چرائی:

در مناطق خشک تپهای که شرایط اقلیمی امکان مکانیزه کردن رانمی‌دهد و یاراندمان غلات پائین می‌باشد، اقتصادی کردن زمینهای منطقه از نظر تولید محصولات مشکل بزرگی را فراهم نموده است.

در این مناطق زمینها با کمبود مواد آلی لازم و آب مواجه بوده و تنها راه استفاده از آنها همان تهیه علوفه می‌باشد. پایه و اساس دام پروری به روش آزاد یا نیمه آزاد همان استفاده از این

مناطق برای تهیه علوفه می‌باشد. در مراتعی که تولید علوفه در آنها در فصل بهار زیادتر از حد مصرف می‌باشد مقداری از علوفه باید قطع و جمع‌آوری شده و برای فصل زمستان و تابستان که کمبود علوفه هست، مورد استفاده قرار گیرد.

تا چند سال قبل روش و طریقه صحیح استفاده از مراتع چرائی و قابل چین در ابهام قرار داشته ولی در سالهای اخیر این موضوع بطور کلی حل شده و بایک برنامه ساده ولی کامل می‌توان حداکثر استفاده را از این نوع مراتع نمود.

مشکلاتی که در این زمینه در ابتدای کار و تا حدودی در حال حاضر نیز در برابر مافزار دارند، از این قرار می‌باشند:

۱- انتخاب نوع ۲- انتخاب واریته ۳- روش و تکنیک مناسب کاشت (زمان کشت و طریقه کشت و غیره) ۴- روش و تکنیک استفاده از مرتع ۱ و ۲- انتخاب نوع واریته:

یکی از مهمترین مشکلات، انتخاب نوع مرغوب و قابل اطمینان رشد در آن منطقه بوده زیرا بسیاری از مخلوط بذره‌ای گندمها که از موسسات خارجی و احیاناً داخلی خریداری می‌شوند، قادر به رشد در مناطق مختلف نبوده و قدرت تطبیق با شرایط آب و هوائی و خاک محل کاشت را ندارند. در بین گندمها فقط تعداد محدودی هستند که می‌توان از آنها استفاده نمود و برترتیب اهمیت آنها، از این قرار می‌باشند:

۱- لرزانک ۲- پیچک یا علف باغ ۳- چمن معمولی ۴- اردو ۵- جوسخ ۶- چیر.

گیاهان شماره ۱ و ۲ گیاهانی هستند که در شرایط بد جغرافیائی می‌توانند مقدار بسیار زیادی علوفه از نظر کیفیت و کمیت خوب تولید نمایند. گیاه شماره ۳ گیاهی است که مناسب مناطقی است که در آن گوسفند چرا می‌نماید و قدرت بیشتری در مقابله با کمبود آب دارد و دیگر آنکه به محض مناسب شدن شرایط از نظر بارندگی و حرارت محیط در کوتاه مدت قدرت بیشتری در جوانه زدن دارد.

در رابطه با لگومینوزها مطلب قدری ساده‌تر بوده، زیرا نوع گیاه در این گروه فراوان بوده و قدرت تطبیق آنها با شرایط مختلف جغرافیائی زیاد می‌باشد. متأسفانه در این زمینه دو مشکل وجود دارد که یکی مربوط می‌شود به پائین بودن طول عمر آنها و دیگری قدرت رشد سریع آنها و پوشش منطقه می‌باشد. که می‌توانند مانع از تکثیر و رشد گندمها شوند. از مهمترین آنها می‌توان به:

بندواش یا علاه گلی- یونجه- اسپرس معمولی- شیدر سفید- عدس تلخه یا خار ترنجبین اشاره نمود.

در استفاده از بذر یونجه در مخلوطهای مربوطه باید توجه بیشتری نمود زیرا قدرت رشد و تکثیر آن می‌تواند مرتع را به یک نوعی یعنی منحصراً رشد یونجه تبدیل نماید.

۳- روش مناسب کاشت

یکی دیگر از عوامل تعیین کننده، زمان کشت می‌باشد. کشت پاییزه زمانی موفق خواهد بود که عمل کاشت در مدت زمانی کوتاه و در زمینی با ساختمان مناسب انجام گیرد.

حالا آنکه کاشت بهاره بعد از گذشت سرمای زمستان انجام شده تا به بذر فرصت لازم برای جوانه زدن و رشد ریشه در عمق زمین داده شود تا بتواند، در فصل گرم و کم‌آبی مقابله نماید.

طریقه کاشت می‌تواند به طرق مختلف انجام شود:

الف- با دست، که بذر در سطح زمین پاشیده می‌شود و باید دقت شود که بذرها با اندازه بزرگتر، جداگانه از بذرها با اندازه کوچکتر کشت شوند.

ب- کاشت با ماشینهای معمول کشت گندم و ذرت و غیره.

۴- روش استفاده از مرتع برای تکنیک و روش استفاده از مراتع بعد از رشد مرتع باید نکاتی را در نظر گرفت و آن اینک:

از سال دوم به بعد، علوفه بیشتر از حد مورد نیاز، قطع و جمع‌آوری و ذخیره شده در فصل نامناسب (زمستان و تابستان) از آن استفاده می‌شود. عمل چرا، به همان طریقی که قبلاً اشاره شد باید انجام شود و باید دقت کافی بعمل آمده تا استفاده بیش از حد از مرتع،

باعث پائین آمدن قدرت رشد آن نشود.

کوددهی سالیانه با توجه به ترکیب مرتع در مورد ازت و فسفر انجام می‌شود. باید توجه داشت که ازت فقط مفید برای رشد گندمیها بوده و با افزایش این کود می‌توان رشد آنها را افزایش داد. چنانچه احتیاج باشد که لگومینوزیها رشد بیشتری داشته باشند، در این صورت کود فسفوری بیشتری داده میشود.

مقداری کود لازم متنوع بوده و رابطه مستقیم با مقدار محصول تولید شده و وضع زمین و بارندگی سالیانه دارد و بعنوان مثال می‌تواند مقداری در حدود ۳۰ تا ۴۰ کیلوگرم فسفر در هر هکتار و ۳۰ تا ۶۰ کیلوگرم ازت در هر هکتار در نظر گرفت.

برای رفع کمبود علوفه در فصلهای نامناسب (تابستان و زمستان) می‌توان از طرحهای زیر استفاده نمود:

۱- استفاده از گیاهانی با رشد زمستانی و استراحت تابستانی.

۲- استفاده از گیاهانی که قدرت مقابله با شرایط بد زمستانی و گرم را داشته و

می‌توانند در این فصل بخوبی رشد نمایند و می‌توان به مرغ یا پنجه مرغی اشاره نمود.

۳- استفاده از گیاهانی با رشد کلاباره ولی با ذخیره برگهای خشک که می‌توان در فصل تابستان از آنها استفاده نمود و می‌توان به علف گندمی یا اوبو اشاره نمود.

۴- استفاده از گیاهان درختچه‌های علوفه‌ای- این روش بیشتر به مناطق گرم و کویر مربوط میشود و این نوع درختچه‌ها بخاطر داشتن ریشه‌های پر قدرت، می‌تواند آب لازم را برای رشد خود از عمق زمین بدست آورند.

بسیار جالب خواهد بود اگر امکان کاشت درختانی برای کامل کردن مراتع فراهم نموده که آنها با تولید برگ خود در فصل نامناسب به رفع کمبود علوفه کمک نمایند.

۳- مراتع قابل چین

خواص عمومی:

همانطور که قبلاً اشاره شد، مراتع قابل چین گیاهانی علوفه‌ای چندساله هستند که چین و جمع‌آوری شده و بصورت خشک نگهداری می‌شوند.

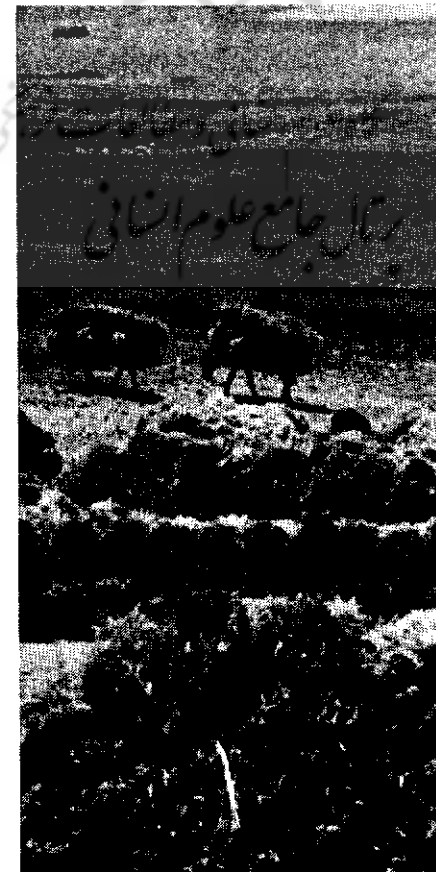
مراتع قابل چین به سه دسته تقسیم می‌شوند:

۱- خالص یا تک گیاهی.

۲- مخلوط دو نوع گیاه.

۳- مجموعه‌ای از گیاهان.

مراتع قابل چین تک گیاهی فقط از لگومینوزیها ساخته شده‌اند، مانند:

یونجه:

یونجه بنام ملکه گیاهان علوفه‌ای نامگذاری شده که این نامگذاری در مورد دیم آن بیشتر صادق می‌باشد. این گیاه علوفه‌ای که سابقه‌ای تاریخی دارد، توسط ایرانیان به یونان و سپس به تمام اروپا انتقال داده شد، ولی تحول در کاشت و تولید آن در سالهای اخیر بدست آمده است.

عواملی که باعث افزایش تدریجی کاشت این گیاه شده‌اند بطور خلاصه می‌توان چنین بررسی نمود:

۱- تولید فراوان علوفه آن نسبت به دیگر لگومینوزیها.

۲- بالا بودن ارزش خوراکی آن.

۳- قدرت مقابله این گیاه در مقابله با شرایط بد آب و هوا و کم‌آبی و خشکسالی.

۴- فراوانی مواد آلی که این گیاه برجا می‌گذارد و باعث اصلاح خاک می‌شود.

۵- قدرت تحول ریشه این گیاه که در عمق خاک رشد کرده و می‌تواند مواد لازم را در عمقی که دیگر گیاهان قادر به استفاده از آن نیستند، بدست آورد.

میزان تولید یونجه:

در سال اول کاشت، مقدار محصول ناچیز است، ولی در سال دوم مقدار محصول حداکثر ممکن می‌باشد. از سال ۳ مقدار محصول شروع به کاهش می‌نماید. آزمایشات و تحقیقات مختلف نشان داده است که در سال سوم تعداد گیاهان یونجه رقمی در حدود ۵۰ تا ۷۰ درصد سال اول می‌باشد (در سال اول کاشت تعداد گیاهان در حدود ۲۵۰ تا ۳۰۰ گیاه در هر متر مربع است)، و زمانی که تعداد گیاه کمتر از صد گیاه باشد، باید گیاه دیگری بجای آن کاشت نمود، زیرا میزان تولید از نظر اقتصادی مقرون بصره نیست.

در سالهای اخیر نظر بر آن است که مزرعه یونجه را از سال سوم و چهارم به بعد تغییر داده و بجای آن گیاه دیگری کاشت شود.

در مورد کم شدن عمر یونجه عوامل مختلفی از قبیل شرایط جغرافیائی (آب و هوا- ساختمان زمین- عوامل مخرب) و روش استفاده از آن تاثیر فراوان دارد.

الف- عوامل اقلیمی- شرایط نامناسب باعث از بین رفتن تعداد زیادی از بوته‌های یونجه می‌شوند، بخصوص سرمای زمستان و گرمای تابستان.

ب- ساختمان زمین- در زمینهای ماسه‌ای یا رسوبی و اسیدی رشد یونجه نامطلوب می‌باشد.

ت- طریقه و روش استفاده از یونجه- یکی دیگر از عوامل کم شدن عمر یونجه زیاد بودن تعداد چین آن می‌باشد، در واقع هرچقدر تعداد چین بیشتر باشد بهمان اندازه عمر آن کمتر خواهد شد.

عمر یونجه مربوط می‌شود به ذخیره ریشه، که قدرت جوانه‌زدن در ساقه یونجه نیز از آن حاصل می‌شود و باین ترتیب هرچقدر تعداد چین بیشتر باشد قدرت ذخیره ریشه کمتر خواهد بود و بتدریج قدرت جوانه‌زدن یونجه و در نتیجه عمر آن کوتاه خواهد شد.

در گذشته قاعده براین بود که مدتها بعد از گل دادن یونجه را درو می‌کردند تا محصول بیشتری بدست آید، ولی امروزه اصل بر آن است که قبل از گل دادن یا در هنگام گل دادن آنرا درو نموده تا محصولی با کیفیت بهتری بدست آید.

شیدر قرمز:

شیدر قرمز گیاهی است که بهتر از یونجه در مناطق سردسیر قدرت تطابق داشته و در مقابل در مناطق گرم و خشک و کم آب، ضعیف‌تر از یونجه می‌باشد و این بیشتر بخاطر آن است که ریشه‌اش بیشتر در سطح زمین رشد دارد. شیدر قرمز گیاهی چند ساله می‌باشد، به این معنی که در پایان سال دوم از کاشت آن قادر است که ذخیره ریشه‌ای لازم را تهیه نماید و این تفاوت اصلی شیدر و یونجه با گیاهان دوساله می‌باشد ولی در حقیقت شیدر را می‌توان همان گیاه دوساله محسوب نمود زیرا در پایان سال دوم بعلت کم‌آبی یا تحت تاثیر آفت‌های قارچی از بین می‌رود.

شیدر قرمز در مناطق سرد و مرطوب، با بارندگی فراوان یا زمین‌هایی که سفره زیرزمینی بالا باشد، بالاترین محصول را خواهد داشت. میزان محصول علوفه‌ای آن بعلت خشکی و حرارت فراوان بسرعت کاهش می‌یابد. و حتی با آبیاری نیز نمی‌توان میزان تولید آنرا بالا برده و یا مدت عمر گیاه را افزایش داد.

شیدر قرمز می‌تواند برعکس یونجه در زمینهای سنگین، مرطوب، اسیدی ۵ تا ۷/۵ بخوبی رشد نماید.

شیدر سفید:

شیدر سفید بحالت خودرو بسیار فراوان می‌باشد. در میان شیدرها، شیدر سفید قدرت مقابله با عوامل نامناسب جغرافیایی بیشتری داشته و به همین جهت در اصلاح مراتع چرائی و یا مراتع چرائی قابل چین می‌توان بخوبی از آن استفاده نمود. علوفه چین شده از شیدر سفید فقط از برگها و قسمت‌های مختلف گل تشکیل شده و به همین جهت بسیار آبیکی ولی با قابلیت هضم بالا می‌باشد. وزن هر ۱۰۰ دانه آن ۰/۶ تا ۰/۷ گرم می‌باشد.

شیدر سفید را می‌توان بیشتر در مناطق معتدل و مرطوب نظیر شمال ایران کاشت نمود و در تناوب می‌توان بین کاشت گندم و برنج از آن

استفاده نمود زیرا برنج بدلیل آنکه زمین را خالی از علفهای هرز غیر آبی می‌کند رشدی طولانی و خالص برای شیدر سفید را تضمین

می‌نماید.

اسپرس:

گیاهی است که عمر آن قدری طولانی‌تر از شیدر قرمز ولی کوتاهتر از یونجه می‌باشد. آنرا برای مدت ۲ تا ۳ سال کشت می‌کنند، هرچند که می‌تواند مدت طولانی‌تری عمر نماید. ریشه‌های غذای قوی داشته که بخوبی در عمق خاک رشد کرده و دارای غده‌های ریشه‌ای زیاد برای جذب ازت هسو توسط باکتری‌ها می‌باشد.

اسپرس دارای قدرت کم برای جوانه‌زدن بعد از اولین چین می‌باشد. در مقابل سرما بسیار مقاوم بوده و در مقابل کم آبی نیز قوی می‌باشد. در زمینهای فقیر و شنی و کلسیم‌دار بهتر از یونجه قدرت تطابق دارد.

قدرت اصلاح کنندگی خاک توسط اسپرس بسیار عالی بوده و بعلت عمر ۲ تا ۳ ساله آن بخوبی می‌تواند در تناوب کاشت بین دو گیاه غده‌ای قرار گیرد. معمولا آنرا بصورت مخلوط با یونجه کاشت می‌نمایند.

۲- مراتع قابل چین مخلوط از دونوع گیاه: مراتعی هستند که از مخلوط ۲ یا ۳ نوع گیاه ساخته شده‌اند و ممکن است از ۲ لگومینوز و یک گندمی و یا برعکس تشکیل شده باشند این نوع مراتع توجه بسیاری از متخصصین امور را بخاطر مزایایی که دارند جلب نموده‌اند.

الف- میزان زیاد محصول اولیه، بعلت رشد غده‌ای از گندمیها نسبت به لگومینوزیها.

ب- زیادی محصول در مجموع، که بعلت استفاده کامل از فضا (زمین و اتمسفر) و همچنین تاثیر مثبت لگومینوزیها روی گندمیها که عوامل بالا رفتن قدرت خاک و حاصلخیزی آن و در نتیجه افزایش محصول می‌شوند.

پ- افزایش زمان استفاده از مرتع در طول سال، چرا که گندمیها در مقایسه با لگومینوزیها در مناطق معتدل فعالیت گیاهی

خود را در پائیز و گاهی تا زمستان نیز ادامه می‌دهند و باین ترتیب مدت طولانی‌تری علف تازه برای چرا در دسترس خواهد بود

ت- ترکیب مفید و متعادل مرتع، مرتعی که از انواع مختلف گیاهی ساخته شده است، ارزش خوراکی آن بخصوص در مورد نمکها و ویتامینها و آمینو اسیدها برای دامها تعادل بیشتری دارد. از طرف دیگر لگومینوزیها مهمترین منبع تولید مواد پروتئینی و گندمیها منبع تولید انرژی برای دامها می‌باشند.

ج- کاهش علف هرز، در مراتع مخلوط امکان کمتری برای رشد هرز در مقایسه با مرتع خالص تک گیاهی وجود دارد.

چ- کاهش تخریب زمین، زیرا مراتع مخلوط بعلت متفاوت بودن محل و عمق رشد ریشه آنها از مانع از تخریب خاک و سطح زمین می‌شوند.

ح- بهتر نمودن ساختمان خاک که بیشتر گندمیها تاثیر دارند و با ریشه افشان خود باعث بهتر شدن ساختمان خاک می‌شوند. همانطور که قبلا اشاره شد، نوع گندمیهای مناسب که بیشتر باین منظور مورد استفاده قرار می‌گیرند، عبارتند از: چچم- فستوکا- پنجه مرغی- چمن معمولی.

۳- مراتع قابل چین مخلوط:

این مراتع در مناطقی معتدل و مرطوب با باران فراوان وجود داشته و می‌تواند آبی یا دیمی باشند مراتع دیم بخاطر شرایط جغرافیایی و آب و هوا، صرف نظر از مناطق کوهستانی، بعلت کمبود بارندگی شرایط مناسب را برای رشد خود دارانمی‌باشند و این مراتع فقیر و کم حجم و از نظر کیفیت محصول آنها چندان مرغوب نبوده و از نظر کمیت بستگی به شرایط اقلیمی داشته و سال به سال مختلف می‌باشد. این نوع مراتع در صورت ترکیب درست و صحیح گیاهان موجود در آنها، در مقابل مراتع تکی و خالص بهتر بوده و این تعادل بین گندمیها و لگومینوزیها بهتر برقرار شده و از نظر تغذیه برای دامها مناسبتر می‌باشند.

ترکیب گیاهی این مراتع بسیار مختلف بوده و بستگی به شرایط آب و هوا و ساختمان خاک و اقدامات فنی کشاورزان دارد. معمولا این مراتع از لگومینوزیها و گندمیها تشکیل شده‌اند و بعنوان مثال نمونه‌ای از گیاهان وابسته به خانواده گیاهی را در زیر می‌آوریم: گندمیها: چچم- چین معمولی- پنجه مرغی- لرزانک- چیر- اردو- اروای سفید و غیره.

لگومینوزیها: شیدر سفید- بسندواش- شیدر دورگ- یونجه گل‌زرد- انیتلیس و لناریا.

ادامه دارد.....